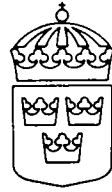

Regeringens proposition 1993/94:206

Innovationsstöd

Prop.
1993/94:206

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 24 mars 1994

Carl Bildt

Per Westerberg
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ökning av det finansiella stödet till innovationer. För ändamålet bör en stiftelse bildas som tillförs 6,85 % av kapitalet i Fond 92-94 i samband med avvecklingen av denna fond. Det motsvarar i dag ett värde på drygt 500 miljoner kronor. Stiftelsen, benämnd Innovationscentrum, föreslås samverka med befintliga organ, främst Närings- och teknikutvecklingsverket.

1. Förslag till riksdagsbeslut	3
2. Ärendet och dess beredning	4
3. Riktlinjer för innovationsstöd	6
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 mars 1994 . . .	9

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner det som regeringen förordar om riktlinjer för verksamheten med innovationsstöd,
2. bemyndigar regeringen att med 6,85 % av kapitalet i Fond 92-94 bilda en stiftelse med ändamål att främja innovationer i enlighet med vad regeringen föreslår.

2 Ärendet och dess beredning

Regeringen angav i regeringsdeklarationen hösten 1991 att en av de mest centrala uppgifterna för regeringen är att återupprätta Sverige som en tillväxt- och företagarnation med en stark och växande ekonomi. Små och medelstora företag spelar en viktig roll för att åstadkomma en sådan utveckling. Det är huvudsakligen genom nyetableringar och tillväxt i små och medelstora företag som innovativa idéer kan prövas och marknader vitaliseras.

Riksdagen tog hösten 1991 ställning till ett samlat småföretagspolitiskt program på grundval av propositionen om en ny småföretagspolitik (prop. 1991/92:51, bet. 1991/92:NU14, rskr. 1991/92:93).

Grunden för småföretagspolitiken är en ekonomisk politik som främjar företagande. Företagen bör ges goda allmänna förutsättningar för sin verksamhet och ett klimat bör skapas som främjar entreprenörskap och förnyelse. De åtgärder som regeringen har vidtagit har främst varit av generell karaktär. Därvid har regeringen initierat ett omfattande program med skärpt konkurrenslagstiftning, privatisering, skattereformer, avreglering och reformering av regler som hämmat ett effektivare resursutnyttjande. Även riktade åtgärder har vidtagits. Regeringen har bl.a. i propositionen Småföretagsutveckling (prop. 1993/94:40, bet. 1993/94:NU11, rskr. 1993/94:80) redogjort för dessa åtgärder.

Innovationsverksamhet, som leder till nya produkter och processer med högt förädlings- och nyhetsvärde, ger goda förutsättningar för att befintliga eller nystartade företag skall uppnå konkurrensfördelar och skapa bestående arbetstillfällen. Vidare medför innovationer ofta att nuvarande utbud konkurrerutsätts. Därigenom uppnås en större effektivitet i ekonomin. Innovationer kan också medverka till bättre regional balans, bättre miljö och ökad produktivitet. De samhällsekonomiska vinsterna kan således vara betydande.

Innovationer uppkommer som ett resultat av enskilda individers, företags eller institutioners forsknings- och utvecklingsarbete. Uppkomsten av innovationer är en komplicerad process som inte entydigt kan beskrivas. Nivån på innovationsverksamheten är beroende av såväl enskilda personers förmåga och kompetens som ett klimat som främjar och premierar kunskap, kreativitet och förnyelse.

Att nå en hög nivå i fråga om tekniska idéer är i sig inget självändamål. Det centrala är att idéer som kan leda till industriell tillväxt och förnyelse realiseras. Realisering av idéer kan vara riskfylld och svår. Det kan krävas såväl insatser i form av rådgivning och förmedling av kontakter som tillförsel av externt kapital. Eftersom risktagandet är högt är det motiverat att staten ger stöd i tidiga stadier av projektutveckling.

Det finns inte något enkelt sätt att främja innovationer. I stället samverkar en rad olika faktorer. Det mest grundläggande är dels att utbildnings- och kompetensnivån är hög, dels att de generella förutsättningarna för företagsutveckling är gynnsamma. Det innebär att bl.a. stabila och gynnsamma ekonomiska förutsättningar som låga räntor och låg inflation,

fungerande marknader och regelsystem som främjar företagande har stor betydelse. Skattesystemet spelar därvid en stor roll vad gäller tillgången på kapital för investeringar.

Regeringen beslutade i juni 1993 att bemyndiga chefen för Näringsdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över insatserna för att främja innovationsverksamhet. Professor Bengt-Arne Vedin förordnades som utredare. Utredaren har redovisat sitt arbete i betänkandet Innovationer för Sverige (SOU 1993:84).

Utredaren använder begreppet innovation i betydelsen en teknisk idé som med framgång används kommersiellt. Innovationsprocessen bör, enligt utredaren, ses som en del av ett större sammanhang, där de generella förutsättningarna är de överlägset viktigaste faktorerna för att främja innovationer. Vissa direkta åtgärder därutöver kan dock vara motiverade. Utredaren har föreslagit inrättandet av ett s.k. innovationscentrum, med ett årligt anslag om 100 miljoner kronor för finansiering av projekt i tidiga utvecklingskedan.

Vid en s.k. hearing den 19 oktober 1993 lämnades synpunkter på utredarens betänkande. Även skriftliga synpunkter har lämnats. En remiss-sammanställning finns tillgänglig i Näringsdepartementet (dnr 1790/93).

Regeringen har i årets budgetproposition (prop. 1993/94:100 bil. 13) redovisat sitt ställningstagande till utredarens förslag. Härvid har regeringen anmält sin avsikt att förelägga riksdagen förslag om ökat stöd till innovationer i form av en verksamhet motsvarande den som enligt utredaren skall bedrivas av innovationscentrumet. Vidare har regeringen redovisat sin avsikt att uppdraga åt Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) att lämna förslag på olika insatser för att inom ramen för verkets resurser stimulera innovationsverksamhet. De åtgärder som kan övervägas är t.ex. förslag om en årlig innovationsvecka, någon form av stipendier samt framtagning av undervisningsmaterial avseende innovationer och uppfinnarens arbete. I uppdraget bör också ingå att närmare belysa behovet av forskning om innebörden och effekten av innovativa processer. Slutligen har regeringen redovisat dels sin mening att olika utbildningsverksamheter riktade till uppfinnare bör utvärderas, dels sin avsikt att lämna ett uppdrag till NUTEK om att lägga fram förslag om hur avknoppningar från stora företag kan underlättas.

Regeringen har nyligen i en proposition om regionalpolitik (prop. 1993/94:140) lämnat förslag om en förstärkning av tidig finansiering av teknikprojekt med 25 miljoner kronor per år inom ramen för särskilda regionalpolitiska infrastrukturåtgärder m.m. Medlen skall riktas till projekt i de regionalpolitiskt prioriterade områdena. Det ankommer på regeringen att fördela dessa medel mellan NUTEK och de regionala produktträden. Vissa ärenden bör dock beslutas på regional nivå. Dessa ärenden bör beredas och beslutas av de regionala utvecklingsbolagen.

Regeringen har i dag beslutat att förelägga riksdagen en proposition om högre utbildning och forskning för kompetens och konkurrenskraft (prop. 1993/94:177). I propositionen finns förslag om åtgärder som syftar till att ge Sverige konkurrensfördelar genom en högkvalitativ utbildning och forskning. I anslutning till avvecklingen av Fond 92-94 tillförs medel för dessa ändamål.

3 Riktlinjer för innovationsstöd

Regeringens förslag: Det finansiella stödet till innovationer i tidiga utvecklingsskeden ökas.

En stiftelse bildas med namnet Stiftelsen Innovationscentrum med ansvar för verksamheten med innovationsstöd och andra innovationsbefrämjande åtgärder. Stiftelsen skall tillföras 6,85 % av kapitalet i Fond 92-94 i samband med avvecklingen av denna fond. Beredning av ärenden utförs huvudsakligen av NUTEK och de regionala produktråden.

Utredarens förslag: Enligt utredarens mening har staten ett särskilt ansvar för att stödja idéer i de allra tidigaste utvecklingsstadierna. Utredaren föreslår att ett s.k. innovationscentrum inrättas för ändamålet. Innovationscentrumet skulle utgöra en ekonomiskt fristående enhet med egen styrelse, men med ledningsfunktionen inom NUTEK. I styrelsen bör olika kompetenser avseende bl.a. kommersialisering, riskfinansiering och företagande vara representerade. Vidare föreslår utredaren att NUTEK skall ha en representant i styrelsen. Stödet bör utgå i form av villkorslån. Utredaren föreslår också inrättandet av en patenteringsfond, som inledningsvis skulle stödjas av innovationscentrumet. Uppfinnare skulle i patenteringsfonden kunna få kostnader för patentombud och patentavgifter finansierade mot andel i framtida intäkter av patentet.

Remissinstanserna: Många remissinstanser anser att det är angeläget att bygga upp den finansieringsfunktion som ett innovationscentrum skulle fullgöra. *Tjänstemännens centralorganisation* och *Svensk industriförening* anser att behovet är större än de föreslagna 100 miljoner kronor per år som utredaren föreslagit. *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Industri- och nyföretagarfonden* och *Sveriges Industriförbund* menar att det redan i dag finns organ som arbetar med liknande verksamhet och att man bör undvika att skapa nya organ. *NUTEK* menar att förslaget innebär att den samlade kompetensen inom verket skulle kunna användas vid bedömning av projekten.

Skälen för regeringens förslag: För att öka tillväxt och förnyelse i svensk ekonomi är det viktigt att främja innovationer. Ett särskilt stöd är nödvändigt på grund av den höga risknivån i de enskilda projekten. Enligt regeringens uppfattning behövs en förstärkning av finansieringsmöjligheterna för innovationer i tidiga utvecklingsstadier i syfte att öka det totala antalet innovationsprojekt och förbättra förutsättningarna för framgång i respektive projekt.

Regeringen föreslår att en stiftelse bildas med namnet Stiftelsen Inno-

vationscentrum, som tillförs 6,85 % av kapitalet i Fond 92-94 i samband med dess avveckling. Det motsvarar i dag ett värde på drygt 500 miljoner kronor. Stiftelsens uppgift skall vara att finansiera innovationer i tidiga skeden samt andra riktade åtgärder för att främja innovationer.

Utredaren föredrar skapandet av flera konkurrerande organ med detta slag av verksamhet. Regeringen anser att konkurrens i olika verksamheter främjar kompetens och effektivitet. Det är dock inte möjligt på grund av de medel som för närvarande står till förfogande att skapa fler än en stiftelse.

Innovationsstödet bör lämnas till dels olika former av tekniska utvärderingar, tester, prototyper o.d., dels kommersiell utvärdering i form av enklare marknadsundersökningar och inledande kundkontakter. Även finansiering av kostnader för patentombud m.m. bör komma i fråga. Stödet bör när så är lämpligt lämnas i form av villkorliga lån. Villkoren vid långivning innebär bl.a. att låntagaren blir återbetalningsskyldig om projektet lyckas. När det gäller mindre belopp bör finansieringen utgöras av bidrag. Beviljande av stöd bör kombineras med rådgivning då så bedöms lämpligt. Vid beviljande av stöd bör särskild vikt fästas vid möjligheterna till kommersialisering och kundkontakter.

Stiftelsens stadgar bör fastställas av regeringen som också tillsätter styrelsen. Styrelsen bör bestå av ledamöter som har teknisk, industriell och kommersiell kompetens. NUTEK och Patent- och registreringsverket (PRV) bör vara representerade i styrelsen. Stiftelsen bör lägga fast övergripande riktlinjer för verksamheten, besluta i finansieringsärenden samt ombesörja att uppföljning och utvärdering sker. Stiftelsen bör dock inte bygga upp egna beredningsresurser. Huvuddelen av berednings- och uppföljningsinsatserna bör kunna utföras av NUTEK och produktråden vid de regionala utvecklingsbolagen. Verket och de regionala utvecklingsbolagen bör få ersättning från stiftelsen för dessa insatser. Regeringen anser att det är viktigt att stiftelsen främjar mångfald och konkurrens i fråga om beredning av ärenden. Därför bör stiftelsen utnyttja även privata och andra offentliga organ med lämplig teknisk kompetens för beredningsinsatser.

Stiftelsens verksamhet bör begränsas till att omfatta tio år. Efter fem år bör verksamheten utvärderas. När verksamheten upphör bör kvarvarande medel överföras till staten.

Vid de regionala utvecklingsfonderna finns produktråd som erbjuder rådgivning, kontaktförmedling och bidrag i mycket tidiga skeden i idéutvecklingsprocessen. Regeringen har redovisat i budgetpropositionen (prop. 1993/94:100 bil. 13) att produktrådets verksamhet bör vidareutvecklas. Organisationskommittén för regionala utvecklingsbolag m.m. har enligt sina direktiv (dir. 1993:139) att lägga fram förslag om hur de regionala produktråden skall inordnas i de nya bolagens organisation. Regeringen anser att produktrådets kompetens bör breddas och fördjupas.

Beredning av ärenden avseende stöd på mindre än 1,5 basbelopp bör ske på regional nivå av de regionala produktråden. Det bör senare övervägas om även större ärenden skall beredas regionalt. På lokal nivå förekommer olika former av s.k. företagscentra som har bl.a. informations- och rådgivningsverksamhet riktad till nyföretagare. Beredningsinsatser

bör även kunna utföras av dessa om de har erforderlig teknisk kompetens.

Innovationsstödet bör samordnas med NUTEK:s insatser på området.

Det bör ankomma på regeringen att besluta om verksamhetens utformning. När regeringen har tagit ställning till formerna för stödet kommer detta beslut att i enlighet med artikel 62 i EES-avtalet och artikel 1 i protokoll 3 till övervakningsavtalet att anmälas för EFTA:s övervakningsmyndighet för prövning och godkännande innan stödåtgärderna får genomföras. Regeringens bedömning är att innovationsstödet är förenligt med EES-avtalets statsstödsregler.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 24 mars 1994

Närvarande: statsministern Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Lundgren, Unckel, P. Westerberg

Föredragande: statsrådet P. Westerberg

Regeringen beslutar proposition 1993/94:206 Innovationsstöd.

